

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет української й іноземної філології та журналістики
Кафедра англійської мови та методики її викладання

КРЕАТИВНЕ ПИСЬМО ЯК АКТУАЛЬНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ
ІНШОМОВНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ В УЧНІВ ГІМНАЗІЇ

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка 4 курсу 09-441 групи
Спеціальності 014.02 Середня освіта
(мова і література англійська, російська)
Освітньо-професійної програми «Середня
освіта (Мова і література англійська)»
Мусієнко Дарія Євгенівна

Керівниця: к. філол. наук, доцентка
Лебедева Аеліта Володимирівна
Рецензентка: стейкхолдерка, завуч
Херсонської гімназії №6
Херсонської міської ради
Радецька Ірина Валентинівна

Херсон – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Основні напрями розвитку писемного мовлення учнів закладів загальної середньої освіти	6
1.1. Роль писемного мовлення у методиці викладання англійської мови	5
1.2. Креативне письмо як напрям писемного розвитку.....	11
РОЗДІЛ 2. Методика використання креативного письма на уроках англійської мови в гімназіях	18
2.1. Формування мовленнєвої компетентності за допомогою креативного письма.....	18
2.2. Навчальні вправи для уроків креативного письма учнів гімназій.....	22
ВИСНОВКИ	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	30

ВСТУП

Сучасна методика викладання іноземних мов вимагає активної автономної роботи учнів у навчальному процесі та створення умов для їх самовираження і саморозвитку. Саме завдяки цьому підвищується рівень сформованості писемної комунікативної компетентності.

Уживання елементів креативного письма на уроках іноземної мови учнів 5–9 класів позитивно впливає на психологічний та комунікативний розвиток школярів. Саме для цього на уроках використовують вправи з елементами креативного письма, які розкривають можливості творчих експериментів з мовою – рідною та іноземною.

Слід зауважити, що деякі педагоги не мають досвіду такої роботи і через це метод креативного письма досить рідко використовується на уроках.

Актуальність теми кваліфікаційної роботи обумовлена високими вимогами сучасного суспільства до рівня володіння іноземною мовою, з метою прямого і опосередкованого спілкування в міжнародних та міжкультурних контактах. Необхідність володінням навичками іншомовного письма зумовлена потребою адаптації в сучасному інформаційному суспільстві та успішної самореалізації в професійному, творчому та науковому планах.

Мета роботи полягає у тому, щоб дослідити метод креативного письма як актуальний напрям розвитку іншомовного писемного мовлення учнів гімназії.

У кваліфікаційній роботі ми поставили такі **задачі**:

- дослідити роль писемного мовлення у сучасній методиці викладання англійської мови;
- звернутися до креативного письма як до окремого важливого напрямку розвитку писемного мовлення;

- розглянути технологію використання креативного письма на уроках англійської мови;

- розробити практичні вправи з креативного письма для учнів гімназій.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є писемне мовлення на уроках іноземної мови.

Предмет дослідження – креативне письмо на уроках англійської мови в закладах загальної середньої освіти.

У даній роботі термін «креативне письмо» буде розглядатися як продуктивні вправи різного характеру та рівня складності, а також форми та змісту. Були використані дослідження вітчизняних (Л. Вітюгова, В. Покидова, О. Козарова) та іноземних (V. Singh, I. Boettcher) учених – лінгвістів, педагогів та психологів для створення більш предметної та широкої картини кваліфікаційного проекту.

Практичне значимість полягає у процесі використання знань з методики викладання англійської мови під час виробничої практики, під час написання курсових та кваліфікаційних робіт, і може бути рекомендовано як у школі, так і на курсах з іноземної мови для учнів різного віку.

РОЗДІЛ 1

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

1.1. Роль писемного мовлення у методиці викладання англійської мови

Переважно на уроках англійської мови більшість вчителів спирається саме на усну форму – говоріння. А письмо тривалий час було відсутнє в навчальному процесі. Зважаючи на соціальний прогрес, роль письма значно збільшується, окрім того, писемне мовлення розглядається як спосіб підвищення ефективності навчання іноземної та рідної мови [17, с. 34].

Також не можна знецінити практичну значимість письмового мовного спілкування у сучасній комунікації. Подібне вільне, творче поводження з мовою поряд з її безпосереднім вивченням сприяє розвитку певних психосоціальних чинників, наприклад подоланню страху публічного виступу, заспокоює учня та структурує думки, що дуже важливо для учнів середнього шкільного віку.

Письмова форма викладу своїх думок і емоцій, яка виражається у певних вправах та у самому процесі комунікації як фактор захисту сприяє формуванню і розвитку довіри між учнями в цілому та конкретно у парі «учитель – учень». Учень, який концентрується на креативному викладі змісту своєї роботи, наче відволікається від переживань і занурюється саме в суть викладеного тексту [10, с. 14].

Цей фактор і дає позитивний результат в осмисленій діяльності учня. Завдяки нестандартній обстановці та ігровій атмосфері учень вчиться нестандартно та оригінально мислити та вирішувати важливі питання, використовуючи саме креативний підхід до справ.

Також важливою причиною впровадження креативного письма є те, що учень зважується на експерименти з мовними засобами, частіше використовує нові нестандартні формулювання які він, можливо, десь чув або читав. Ще він має право на своєрідну гру з мовним матеріалом і, оскільки є можливість повернутися до власне написаного, більше рефлексує та шукає альтернативні формулювання на уроках.

Дослідники (Р. Мільруд та І. Максимова) в такій ситуації говорять про так зване придбання і розвиток мовної свободи, що дає нам змогу стверджувати про важливість інтегрування креативного письма до вивчення англійської мови.

Також є актуальною необхідність комунікативної спрямованості у навчанні, що підтверджується стрімко розвинутими міжнаціональними зв'язками, а також досвідом викладання іноземних мов в Україні та зарубіжжі [4, с. 45].

Навчання іноземних мов у школі займає одну з важливих позицій при формуванні всебічно розвиненої особистості. Слід зазначити величезне значення такого мовного виду діяльності, як письмо або письмова мова, так як в основному процес навчання спрямований на практичне оволодіння іноземною мовою, що направлене на подальше використання її у співбесідах, резюме тощо [6, с. 17].

Звична класно-урочна організація навчання в школі несе на собі відбиток одностайності і одноманітності. Необхідність упровадження нетрадиційних і активних методів навчання зумовлюється педагогічними пошуками нових, більш ефективних способів і прийомів реалізації програмного матеріалу.

Одним із таких методів для навчання учнів писемному мовленню є активне застосування творчих завдань на уроках англійської мови.

Перш ніж розглянути творчі завдання та їх застосування для навчання письму, на нашу думку, потрібно розкрити саме поняття творчості, які існують творчі здібності, і механізми творчості.

Творчість – це складна форма розвиненої інтелектуальної людської діяльності. Поняття «творчість» за К. Коксом – це діяльність, яка здатна до створення нових матеріальних і духовних цінностей. Саме творчість передбачає присутність та розширення в особистості конкретних інтелектуальних здібностей, мотивів, знань і умінь, завдяки яким створюється продукт, що відрізняється новизною, оригінальністю, унікальністю [8, с. 20].

На сторінках психологічного словника ми знаходимо таке трактування терміну «творчі здібності»: це індивідуальні особливості якостей людини, які визначають успішність виконання ним творчої діяльності різного роду [8, с. 65].

Психологи та педагоги, об'єднуючи власні зусилля, виділяють такі механізми творчості:

1. Стрімкість думки (*rapidity of thought*) – кількість ідей, що виникають в безпосередньо за якийсь конкретний час.

2. Гнучкість думки (*flexibility of thought*) – здатність індивідуума швидко і без внутрішніх зусиль гнучко перекидатися з однієї ідеї на іншу, бачити ідеї для інтеграції інформації, отриманої в одному контексті в інший.

3. Оригінальність або екстраординарність (*extraordinary*) – здатність креативного генерування ідей, які відрізняються від загальноприйнятих, до прийняття парадоксальних, несподіваних рішень. Цей механізм пов'язаний з цілісним баченням усіх зв'язків і залежностей, непомітних при послідовному логічному аналізі.

4. Цікавість або допитливість (*scrutiny*) – здатність сумніватися (що є дуже важливою рисою інтелектуально розвиненої особистості), цікавість і відкритість до всього нового.

5. Точність (*veracity*) – здатність удосконалювати або надавати закінчений вигляд продукту власної творчості.

6. Відчайдушність та сміливість (*despair*) – здатність приймати рішення в ситуації невизначеності, не лякатися власних висновків і доводити їх до кінця, ризикуючи особистим успіхом та репутацією [15, с. 127].

Окремі дослідники, такі як Л. Кузьміна вказує на творчі здібності учнів у даному контексті: [9, с. 217]

- 1) здатність до інтелектуального та творчого аналізу і синтезу;
- 2) здатність виявляти нові проблеми та їх креативне рішення в звичній ситуації;
- 3) здатність до асоціативного мислення та його екологічне інтегрування з логічним;
- 4) здатність генерувати велику кількість ідей за допомогою спеціальних вправ, пристосованих до тієї чи іншої ситуації [9, с. 219].

Методична література посиляється на те що найбільшою ефективністю при навчанні писемного мовлення англійською мовою володіють творчі завдання.

Творчі завдання – це ті завдання, які спрямовані не тільки на розвиток мовних вмінь, а й на здійснення особистісно-орієнтованого підходу, який, в свою чергу, передбачає розвиток в учнів самостійності, вмотивованості та творчих здібностей [5, с. 47].

На уроках іноземної мови виділяють три основні види письмової мовної діяльності:

1. Контрольоване письмо;
2. Спрямоване письмо;
3. Вільне письмо [4, с. 18].

Основними задачами навчання письму є формування в учнів письмової комунікативної компетентності, яка включає володіння письмовими знаками, вміння грамотно побудувати зміст і форму писемного мовлення.

У іноземній та вітчизняній методиці викладання іноземної мови накопичився великий досвід навчання письму. Особливе значення останнім часом набуває методика креативного письма на заняттях з англійської мови саме у середній школі (з 5 по 9 класи), де психологічний та інтелектуальний розвиток школярів дає більшу базу саме для креативності та неординарності суджень [10, с. 227].

Під «креативним письмом» маються на увазі активні вправи продуктивного характеру найрізноманітнішого рівню складності, багатоманітні за формою і змістом, які часто виконуються в ігровій формі [8, с. 116].

Процес навчання креативному письму учнів здійснюється послідовно в три етапи. Завдання попереднього або *підготовчого* етапу полягає у формуванні навичок здійснення письмової мовної діяльності як креативної. Метою *репродуктивного* етапу навчання полягає у розвитку аналітичних умінь і навичок структурно-семантичної та мовознавчої реорганізації іномовного творчого тексту [1, с.37].

Мета останнього *продуктивного* етапу навчання креативному письму акцентується на розвитку і вдосконаленні вмінь продукування креативного іномовного тексту [1, с. 39].

Розвиток креативного письма учнів гімназій та інших ЗЗСО в конкретному освітньому процесі втілюється за допомогою спеціальної системи вправ в креативному письмі, в основу яких покладено евристичні прийоми пізнання об'єкта, виявлення його основних ознак і творчі прийоми перетворення предмета і створення нового креативного продукту.

Розроблена вченими-методистами система включає в себе три типи вправ: підготовчі, репродуктивно-продуктивні та продуктивні.

Підготовчі вправи орієнтовані на знайомство школярів з різними евристичними творчими прийомами, в процесі яких учні вчаться

використовувати творчі прийоми для написання невеликих за обсягом креативних текстів.

Репродуктивно-продуктивні вправи це переважно взаємопов'язані письмові креативні завдання, які сформульовані на основі евристичних прийомів, опорою в них є сам конкретний текст.

А вже реальні продуктивні вправи включають в себе вправи зі створення міні-казки, короткого оповідання або вірша з опорою на мистецьку наочність або на уяву учня. Образотворча наочність при цьому виступає як мотиваційний момент креативної письмової діяльності. Вправи, які продукуються без використання будь-якої сенсорної наочності створюють деякі проблемні ситуації, які формулюються як теми для написання креативних письмових робіт.

Інтегрування творчого письма в навчання учнів ЗСО креативної письмової мови є одним з найпріоритетних напрямків у системі навчання іноземній мові в ЗЗСО на сучасному етапі розвитку суспільства [13, с. 114].

Використання творчих, креативних прийомів пізнання об'єкта, виявлення його основних ознак і евристичних прийомів перетворення предмета, створення нового продукту в якості основи системи спеціальних вправ у креативному письмі, а також включення в нього вправ, спрямованих на розвиток творчих здібностей: до аналізу і синтезу нової інформації, спроможності виявляти нові проблеми у звичній ситуації, здатності мислити асоціаціями та формувати велику кількість ідей, підвищують творчу активність учнів і сприяють формуванню конкурентоспроможної особистості майбутнього професіонала.

Можемо зробити висновок, що оволодіння технологією креативного письма підвищує рівень мовної свідомості і культури учнів, підвищує їх мотивацію, стимулює розвиток основних видів мовленнєвої діяльності, надаючи тим самим позитивний вплив на весь процес навчання іноземної мови у ЗЗСО.

1.2. Креативне письмо як напрям розвитку писемного мовлення

Навчання іноземної мови в українських гімназіях проходить на основі компетентнісно-орієнтованого і діяльнісного підходів, де на уроках приділяється увага всім чотирьом видам мовленнєвої діяльності: говорінню (speaking), читанню (reading), аудіюванню (listening) та письму (writing) [3, с. 88].

У процесі навчання письму учні середніх класів знайомляться з такими техніками письмових робіт як особистий лист, план, письмові висловлювання, де є потреба у вираженні власної думки тощо.

Всі ці види письмових вправ носять досить практичний характер. Проте посібники та підручники для середнього шкільного віку містять недостатньо вправ для розвитку навичок письма в даних видах письмових робіт і не містять вправ на розвиток навичок творчого письма [16, с. 47].

Тобто, ті форми письмових робіт, яким навчають в школі, не дозволяють реалізувати творчий потенціал дітей, що ставить серйозний відбиток на подальшому вивченні іноземної мови.

Соціальні та культурні умови реального життя вимагають від школярів володіння навичками різних видів письма, в тому числі і творчого. Разом з тим, письмо є частиною єдиного державного іспиту з англійської мови, який є обов'язковим для всіх учнів в останні десять років при вступі в ЗЗСО [12, с. 65].

Рухаючись у даному напрямку, ми можемо визначити свою проблему як відсутність вправ для навчання творчому письму учнів при вивченні іноземної мови з використанням сучасних вітчизняних навчально-методичних посібників. Простішими словами буде сказати,

що навчальна база досить застаріла і відстає від сучасних соціокультурних процесів в Україні та світі.

Задачею навчання письма займались багато вітчизняних і зарубіжних методистів. Ми звернулися до робіт таких методистів як Л. Кузьміна, D. Byrne і J.Hammer.

Jeremy Hammer в своїй книзі «How to Teach Writing» виділяє два основні підходи: підхід, який підкреслив роль породження письмового тексту і підхід, орієнтований на наслідок письмовій діяльності.

Коли ми звертаємося до продукту письмової діяльності, нас більше цікавить задача письма та її кінцевий результат, і це пов'язано з вибором жанру письмового повідомлення [14, с. 95].

Другий підхід передбачає акцент на різних стадіях процесу письма, серед яких Hammer виділяє такі важливі процеси: планування, написання чорнового варіанту, редагування, написання завершеної чіткої версії [14, с. 97].

Методист так само показує, що процес письма не є прямим, так як написання фінальної версії може привести до перегляду плану, повторного написання чорнового варіанту, а потім до повторної редакції. Цей процес може протікати і в зворотному порядку. Підхід, орієнтований на процес письма може бути використаний при навчанні всім видам письма і в тому числі творчого [14, с. 99].

Творче письмо – це робота, яка має в більшій мірі естетичні цілі, ніж інструментальні або прагматичні та вимагає серйозної і копіткої роботи над власним процесом.

Письмові творчі завдання дають чималий навчальний потенціал і можуть бути використані на кожному занятті з іноземної мови. Але найбільш вони ефективні при роботі з обдарованими дітьми.

Психологи та педагоги виділяють такі переваги креативного письма:

1. Творче письмо сприяє розвитку мовної комунікації на всіх її рівнях (граматика, лексика, фонологія тощо).
2. Створення плацдарму для мовних експериментів.
3. Продукує ситуацію успіху.
4. Мотивує учнів для успішного навчання.

Л. Кузьміна зазначає, що, якщо від читання ми в першу чергу очікуємо інтелектуальної насолоди, то письмо швидше пов'язане з великим старанням і зусиллями [10, с.111].

Для того щоб вмотивувати учнів прикласти певні зусилля і щоб доставити їм наснагу від творчості в процесі письма, можна скористатися потенціалом креативного письма.

Л. Кузьміна виділяє такі етапи навчання креативного письма у ЗЗСО: [10, с. 112]

1. Постановка мети написання;
2. Визначення потенційного адресанта повідомлення;
3. Організація і дослідження матеріалу;
4. Своєрідна передача інформації;
5. Взаємообмін ідей та думок у колективі;
6. Донесення сенсу написаного листа до адресанта;
7. Використання змістовних глибоких зв'язків;
8. Конструктивне оперування граматичними та лексичними формулами;
9. Намагання створити грамотну конструкцію;
10. Врахування правил етикету; послідовність викладу думок.

Про необхідність навчання творчому письму говорить І. Tompkins (2000) в своїй роботі «*Seven Reasons Why Children Should Write Stories*». Він таким чином аргументує інтегрування креативного письма у навчанні:

- 1) ігровий навчальний процес;
- 2) творче заохочення;

- 3) дослідження та експерименти з функціями мови;
- 4) стимулювання уваги;
- 5) розвиток мовленнєвих функцій;
- 6) пошук власної індивідуальності;
- 7) навчання читанню та письму.

Визначившись з метою навчання письма та писемного мовлення, враховується роль письма у розвитку інших умінь, використовуються вправи, які повністю відповідають меті. Учні виконують ці вправи на відповідному етапі навчання, в зв'язку з чим усне мовлення поступово стає багатшим і логічним [13, с. 195].

Саме письмо допомагає виробити граматичну навичку, адже при виконанні письмових завдань від простого списування до завдань, що вимагають творчого підходу, де створені необхідні умови для запам'ятовування. Без опори на письмо учню досить важко утримати в пам'яті лексичний і граматичний матеріал.

Уся структурована система мовних і умовно-мовленнєвих вправ, що виконуються в письмовій формі, відноситься до навчального писемного мовлення. Твори, творчі диктанти, складання планів, тезування повідомлення на конкретну тему, написання особистого або ділового листа, завдання з веденням особистого щоденника, тобто письмові оповіді окремих заданих ситуацій, відносяться до комунікативної письмової мови. Іншими словами – це письмові вправи з вивченої теми розмовної практики [13, с. 115].

Навчання писемного мовлення включає різноманітні мовні вправи:

- 1) мовні вправи для формування уміння складати письмове повідомлення;
- 2) письмово-мовні вправи для роботи з друкованим текстом;
- 3) письмово-мовні вправи, обумовлені процесом читання, аудіювання та усного спілкування.

Практика письмового мовлення дозволяє зробити переклад друкованого тексту або аудіо-тексту з пам'яті, за планом або тезуванням щодо вирішення чіткого питання або певної проблеми.

Цикл уроків по темі завершується домашнім твором (переказ або самостійний диктант). Здатність сформулювати в письмовій мові свої думки іноземною мові слід розвивати послідовно і постійно, дотримуючись індивідуальності учня [3, с. 28].

Для цієї мети розроблено ряд вправ репродуктивно-продуктивного характеру. Вправи, запропоновані, приміром, німецьким методистом Герхардом Нейнером, складені в певній послідовності від простого до складного, від репродукції до складання власної думки, позиції.

Усі вправи виконуються безумовно письмово. Цікаві, на наш погляд, такі завдання:

- оновте початок та кінець історії;
- відновіть діалог за окремими непрямими частинами;
- змініть вид тексту (повідомлення на розмову, діалог на опис, неоднозначну ситуацію в різних текстах і діалогах);
- дайте відповідь на лист листом, телефонною розмовою, прямою розмовою тощо;
- підберіть ключові слова, які ведуть до певного заздалегідь відомого результату тощо.

Використовуючи креативне письмо, педагоги ставлять перед собою конкретні питання: коли писати, скільки і з якою метою, а також – чи принесе комусь написане якісь важливі емоції і кому? [3, с.15].

Також важливо врахувати три найважливіші умови при введенні на заняттях креативного письма: цілі навчання, принципи, методи і прийоми навчання, а також навчальний контроль.

Письмо – це дуже вдала форма вправ, що носять багатофункціональний характер. Методисти вказують нам на те, що навчання письму необхідно почати з ряду мовних вправ. На

підготовчому етапі можуть бути запропоновані вправи для запам'ятовування мовних формул, кліше, які використовуються в письмі різного стилю, форми письмового звернення до адресата, способи вираження подяки або якихось конкретних емоцій, підтвердження отримання листа, сподівань на швидку відповідь тощо.

Наступний етап – це перегляд текстів, формування схем, відокремлення важливих допоміжних фраз, опорних думок, ключових слів [2, с. 84].

Учні аналізують тексти, дають характеристику їх авторів, визначають характер листів (особистий, сімейний, діловий, проблемний; лист-подяка, привітання, запрошення тощо), аналізують засоби вираження думок у різних за стилем та характером листах, засоби переходу від однієї думки до іншої тощо.

На наступному етапі можна запропонувати скласти план листа, спираючись на зразки фраз і ключових слів. Форми звернення та інші кліше в будь-якому разі повинні відповідати змісту, структурі та стилю письма.

На майбутньому етапі роботи для учнів є можливість складення колективного листа, тематичних листів, які описують задані ситуації, листи різноманітної тематики (приватний, сімейний, діловий), лист з відповіддю на чиєсь прохання чи побажання, лист життєдіяльного характеру або лист-відповідь з певного питання зважаючи на запит конкретного адресата.

Також є варіант зі складанням листів різним адресатам з розбіжними цільовими установками, але з однаковим змістом або з внесенням змін в один і той же текст повідомлення [4, с. 87].

Слід також звернути увагу на складання питань до адресата, визначити їх місце в листі для побудови можливого зворотного зв'язку.

Вже на останньому етапі цього процесу передбачається провести колективне чи індивідуальне листування, підключаючи міжнародний

клуб Lettemet, електронну пошту або соціальні мережі, інтегруючи сучасні інтерактивні технології в навчальну систему.

Таким чином навчити фіксувати усне мовлення, в тому числі навчити писати особисті і ділові листи, заповнювати анкети, писати коротку і розгорнуту автобіографію, заяву про прийом на роботу або навчання тощо. Саме все це є однією метою навчання письма, що виконує до того ж допоміжну роль під час навчання читання, усного мовлення, граматики та лексики [2, с.18].

Виходячи з написаного вище, ми можемо зробити висновок, що креативне письмо є одним з дієвих способів розвитку писемного мовлення. Оптимальним підходом навчання творчому письму є орієнтація саме на процес письма, так як він дозволяє найбільш ґрунтовно опрацювати етапи творчого письма та досягти успіхів на інших етапах вивчення англійської мови.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ КРЕАТИВНОГО ПИСЬМА НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ГІМНАЗІЯХ

2.1. Формування мовленнєвої компетентності за допомогою технік креативного письма

Продуктивне творче письмо може використовуватися вже на початковому етапі навчання мови. З учнями початкових класів пропонується використовувати різні види наочностей.

Так, зорову наочність (будь-які предмети побуту, фотографії тварин, людей) можна використовувати для написання коротких історій про прожитий день героя, його почуття в той час, характер, про ситуації, в яких може знадобитися той чи інший предмет. Добре використовувати звукову наочність (дитячі пісні, інструментальну музику, звуки природи). У цьому випадку музика стає засобом, що спонукає до творчості.

Згодом виникає потреба у введенні письмової наочності (вірші, оповідання, цитати, прислів'я тощо). У процесі набуття учнями досвіду творчого письма знижується роль наочностей і можливі завдання без них, наприклад вільний творчий лист про те, що вас в даний момент найбільше турбує, веселить, дивує, обурює, можливо у форматі особистого щоденника.

Не слід забувати про ще одну форму креативного письма – поезію. Це навіть може бути «хайку» як найменша світова поетична форма. Креативні письмові історії від імені будь-якого героя твору чи фільму або будь-якого предмета про історію його життя, письмове продовження перерваної історії або відомого літературного твору, міні-твори або есе за рандомно обраною цитатою.

Письмові креативні завдання мають величезний навчальний потенціал і можуть бути використані на кожному занятті з іноземної мови.

Ми можемо запропонувати такі приклади для навчання написання короткого оповідання:

1. Знайомство з розповіддю (читання, аудіювання).
2. Відповіді на питання та усвідомлене розуміння розповіді.
3. Написання розповіді за вчительським зразком з використанням вербальних наочностей у класі.
4. Написання розповіді з використанням фото або відео-матеріалу як наочності.
5. Написати продовження розповіді відштовхуючись від заданого початку.
6. Написати початок до кінцівки власне обраної розповіді.
7. Написати розповідь, використовуючи задану конкретну тематичну лексику.
8. Написати розповідь на певну або вільну тему.

Кожен розділ передбачає контроль освоєння формату креативного письма у формі виконання продуктивного завдання творчого характеру.

Формою оцінки ступеня сформованості навичок творчого письма учня будуть такі форми представлення своїх творчих робіт як «літературний салон», публікації збірок оповідань і віршів, а так само портфолію творчих робіт учня, що безумовно повинне заохочувати до творчості.

На даному етапі проект знаходиться на стадії розробки. Однак апробацію аспектів навчання творчому письму в рамках роботи з обдарованими дітьми на практиці свідчить про привабливість і ефективність даного напрямку роботи з обдарованими дітьми.

Так під час навчальної практики був вивчений аспект написання короткого оповідання як однієї з форм творчого письма з дітьми вищезгаданого об'єднання.

На основі власних досліджень ми змогли розробити декілька цікавих письмових завдань для учнів середнього шкільного віку:

1. Memorable scenes

Для виконання цього завдання потрібно обрати сцену з фільму чи відомого серіалу, в якій немає діалогів, а чути лише її саундтрек. Розділивши учнів на рівні команди, дати їм прослухати цей уривок. Кожній групі необхідно описати, що відбувається в цьому епізоді. Підходить це завдання для учнів 8-9 класів, у зв'язку з більш вагомішою обізнаністю.

Саундтреки не повинні бути дуже відомі щоб не спрощувати виконання завдання, а навпаки – ускладнювати його. Порівнявши варіанти кожної команди, треба продемонструвати що ж дійсно відбувалося на екрані. Виграє та команда, яка виявиться ближче до оригіналу. Для полегшення завдання можна озвучити жанр чи викласти основні тези для цієї сцени. Паралельно, якщо дозволяє час і обстановка, учням можна надати змогу у написанні сценарію та розіграти його перед класом у супроводі цього саундтрека.

2. Musical stories

Це завдання можна проводити у шкільних групах або ж індивідуально з кожним учнем. Потрібно вибрати якесь речення зі списку *Opening lines*, яке послужить початком історії, і оголосити його школярам [3].

Попередньо можна обрати три мелодії або особливий саундтрек, які будуть кардинально різні за настроєм. Довільним методом жеребкування учні обирають собі мелодії, які програються для всього класу.

Суть завдання полягає у тому, щоб продовжити історію відповідно до музичного настрою, який вони щойно сприйняли на слух. Таким

чином, темп і ритм музики повинні надихнути учнів на відповідний розвиток сюжету, що безумовно впливає на розвиток сенсорної системи учнів.

Розділивши учнів на автономні міні-групи, можна знайти більше мелодій і потім подивитися, наскільки події їх історій будуть відрізнятися в залежності від обраного вами саундтрека.

3. *Suspects*

Це завдання конкретно підійде на уроках повторення лексики, пов'язаної із зовнішністю людини та тематичним одягом.

Потрібно продемонструвати фото підозрюваних на дошці і попросити описати кожного з них. Для особливого інтересу запропонувати учням провести власне детективне розслідування та знайти винного.

Після – вони на широкий загал читають придуманий опис, так би мовити, діляться підозрами з «колегами», знаходять необхідного підозрюваного і кріплять опис під його фотографією.

Потім всі разом звіряють відповідність описів із зовнішністю на фотографії. Також у контексті гри можна нагородити «юного детектива».

4. *Story puzzles*

Потрібно розділити учнів на групи і продемонструвати їм картинки, які є частиною однієї історії. У кожній групі повинні бути різні картинки, тому учасники повинні їх уважно вивчити і запам'ятати, що на них відбувається.

Після цього формуються нові команди таким чином, щоб в неї потрапили по одному представнику з попередніх. Завдання кожної з них – розповісти один одному, що сталося на фотографіях, які вони бачили і відтворити послідовність дій. Перевага надається тим учням, які зможуть в правильному порядку розставити події історії.

5. *Dear diary!*

Завчасно потрібно знайти у мережі картинки з різними ситуаціями. Чим незвичніше і екстремальнішими виявиться вид діяльності, тим цікавішим буде завдання. Завдання полягає у тому, щоб описати події свого дня в стилі особистого щоденника, включаючи опис отриманої ілюстрації. Описати потрібно так, наче самі стали очевидцями отриманих на картинці подій.

Такі завдання підвищують творчу письменницьку мотивацію навіть в найсоромязливіших та замкнених учнях, які до цього намагалися розтягнути одне речення на кілька рядків, написавши його великим почерком.

Розглянувши деякі техніки креативного письма, ми дійшли висновку, що саме цей вид навчання в комплексі з іншими продуктивно впливає не тільки на розвиток мовних здібностей учнів, а й на їх психологічний стан.

Отже, якщо вчитель має намір використовувати технологію креативного письма на заняттях з іноземної мови, він повинен створити в класі атмосферу творчої свободи. Здоровий гумор на заняттях, бажання експериментувати з мовою, відкрито ділитися своєю думкою, можливість дати простори фантазії, насолоджуватися красою звучання мови, відчувати її стрункість і ритм – все це повинно бути дозволено і визнано на заняттях. Мета вчителя – сприяти цьому, якщо він хоче домогтися від учня творчого самовираження в письмовій формі [4].

Також не варто забувати про допомогу учням у вигляді прикладів, уточнень та формальних інструкцій до виконання конкретного творчого завдання, особливо на моменті включення технології креативного письма в процес навчання, щоб виключити можливі ускладнення у виконанні учнями творчих завдань.

2.2. Розробка системи навчальних вправ для уроків креативного письма учнів гімназій

У сучасних методичних розробках з англійської мови вже зустрічаються вправи, які готують учнів до такого роду завдань: наприклад, закінчи речення, додаткову репліку діалогу, підбери слово в риму, напиши листа, замінивши малюнки на слова, перекажи письмово прочитану історію від імені іншого персонажа (з опорою на початок речення).

Розроблені нами нижче завдання, які використовують технологію креативного письма, мають, на нашу думку, великий навчальний потенціал і можуть бути використані на заняттях або у позаурочній діяльності з англійської мови на всіх етапах навчання у гімназії. Учитель або студент-практикант може включити дані завдання в навчальний план відповідно до своїх цілей, темою уроку і рівнем знань та вмінь учнів.

Завдання 1. Проект тематичної вечірки (Цю роботу можна виконати в невеликих групах).

Лондон доручає вам організувати оригінальну масштабну вечірку, імпортовану з України або з конкретно вашого міста. Підготуйте презентацію цієї вечірки. Виберіть місце та дату, зробіть плакат проект для цієї вечірки. Представте свій проект класу.

Завдання 2. Сценарій власної п'єси чи повісті. (Робота в малих групах)

Ви повинні підготувати фільм за мотивами історії. Перелічіть сцени, які ви збираєтеся знімати. Для кожної сцени вкажіть місце, героїв, дії. Пропишіть діалоги та розіграйте між собою декілька сцен.

Завдання 3. Лист іноземному другу.

Ви пишете іноземному другу, який має велику квартиру. Ви запитуєте його, чи може він прийняти на 15 днів друга з вашої країни, який

приїжджає на навчання в його країну. Ви описуєте йому цього друга та заспокоюєте і даєте йому кілька порад, щоб все пройшло добре. Прочитайте свій лист класу.

Завдання 4. Переїзд до нового житла. (Робота у парі)

Зі своїм другом ви переїжджаєте в порожню квартиру. Уявіть собі це житло, складіть його план і вкажіть назви кімнат. Ви повинні обставити та обладнати це житло разом зі своїм другом та поділитися враженнями один з одним.

Завдання 5. Найкращі новини.

Уявіть себе кореспондентами місцевого телеканалу новин. Перелічіть найкращі новини за останні десять років (національні, міжнародні, регіональні чи особисті новини). До кожної з них напишіть одне-два речення – анотацію.

Завдання 6. Інвентар моєї голови (з використанням спеціальної лексики)

Складіть список усього, що спало вам на думку: слова, ідеї, спогади тощо. Напишіть на дошці таке речення: «У моїй голові є ...» і нехай ваші однокласники вільно доповнюють його, пропонуючи слова, групи слів, ідеї, спогади, предмети, почуття тощо.

Завдання 7. Рецепт національної страви.

Опишіть типовий національний рецепт обраної країни. Уявіть, що ви пишете замітку до кулінарного журналу.

Завдання 8. Список маленьких задоволень.

Складіть список маленьких задоволень, використовуючи методику ведення особистого щоденника, тільки в усній формі. Починайте свою розповідь так: «Дорогий щоденник, сьогодні я хотіла(в) би...».

Серед творчих письмових завдань особливе місце займає написання оповідань (story writing).

Для написання розповіді за темою, учням можуть бути запропоновані запитання, на які треба відповісти так, щоб сформувати цю саму розповідь.

Так, для написання оповідання «A Strange Sound» можуть бути запропоновані наступні питання:

1. *Can you describe the sound?*
2. *Can you describe the creature?*
3. *Can you say more about the creature's appearance?*
4. *How did it go through the wall?*
5. *How did you escape? Etc.*

Відповідаючи на ці питання, учень повинен нумерувати кожен рядок своєї розповіді, так як відповідь на питання не повинна перевищувати довжини рядка. Розповідь може бути подібною до такої:

1. *Once in the morning I heard a scratching sound.*
2. *I looked around and saw a shaggy animal.*
3. *It was half beast, half man.*
4. *It went through the wall as though there was a door there.*
5. *I jumped off my bed and hid behind the wardrobe. Etc.*

Також при розробці письмових творчих завдань ми звернулися до поезії. У процесі цієї творчості учні, наприклад, можуть самостійно складати невеликі вірші за поданим зразком [9].

У цьому завданні також можна використати спеціально підготовлені запитання:

1. *What three colours do you like best?*
2. *What dream did you see last?*
3. *What do you compare the clouds to?*
4. *What do you remember from your childhood?*
5. *How do you imagine the future?*

З відповідей може вийти такий прозаїчний вірш (для кожного індивідуальний):

1. *Red, and purple, and blue.*
2. *A horse standing in deep water.*
3. *The horses riding across the blue and red road.*
4. *Coloured balloons everywhere around me.*
5. *The coloured balloons are all gone ....*

Також ми звертаємо увагу та пропонуємо такі завдання, даючи відповідь на які теж можна отримати креативний вірш.

<i>Line 1. Compare autumn to a leaf.</i>
--

<i>Line 2. Compare autumn to a vegetable garden.</i>
--

<i>Line 3. Compare autumn to the sky.</i>

<i>Line 4. Compare autumn to life.</i>
--

У написанні «білого вірша» можуть допомогти асоціації, що утворюють так звану «лексичну решітку» (lexical grid):

<i>Associate the Sun with 4 nouns.</i>
--

<i>Associate the Sun with 4 adjectives.</i>

<i>Associate the Sun with 4 verbs.</i>
--

<i>Associate the Sun with 4 adverbs.</i>
--

Виходячи з суті дослідження, слід зазначити, що саме письмових вправ у методиці викладання англійської мови в цілому зовсім небагато. Отже, проблема розробки письмових вправ, створення цілісних комплексів таких вправ взаємодіючих з тими чи іншими усними вправами є зараз дуже важливою й актуальною.

Отже, сучасний спосіб життя, при якому комунікація все частіше здійснюється за допомогою електронних видів зв'язку, навчання письму як виду мовленнєвої діяльності на занятті з іноземної мови набуває особливої значущості.

При цьому, важливо з педагогічного боку впливати на розвиток критичного, вимогливого ставлення учнів до своєї мови, неквапливість і вдумливість при виборі словесного формулювання, прагнення аналізувати і покращувати свій текст.

На нашу думку, вчитель повинен довести учню, що культура писемного мовлення полягає не в легкості і швидкості, а в умінні ретельно і цілеспрямовано працювати над текстом, створюючи найкраще вираження думки.

Запропоновані вправи можуть бути не стільки засобом навчання, які даються паралельно з усним або письмовим викладом матеріалу, скільки ключем до вирішення практичних завдань, вони активізують не тільки пізнавальну, а й розумову діяльність учнів, тим самим мотивуючи учня, роблячи його успішним. Однак, для систематизації роботи по формуванню письмового висловлювання необхідний методично правильно підібраний комплекс вправ, використання і поєднання нетрадиційних і традиційних форм організації навчальної діяльності, безперервність і послідовність у викладі матеріалу.

Важливо, щоб учні усвідомили реальну можливість користуватися мовою як засобом спілкування та часто використовували у своєму навчанні вправи з креативного письма. Для цього існує потреба в більш ширшому дослідженні можливостей даної технології навчання методистами, відповідно, до розширення комплексу вправ для ЗЗСО.

ВИСНОВКИ

Здійснений аналіз дає нам змогу дійти висновку, що креативне письмо є одним з дієвих способів розвитку писемного мовлення. Оптимальним підходом навчання творчому письму є орієнтація саме на процес письма, так як він дозволяє найбільш ґрунтовно опрацювати етапи творчого письма та досягти успіхів на інших етапах вивчення англійської мови.

Отже, якщо вчитель має намір використовувати технологію креативного письма на заняттях з іноземної мови, він повинен створити в класі атмосферу творчої свободи. Здоровий гумор на заняттях, бажання експериментувати з мовою, відкрито ділитися своєю думкою, можливість дати простори фантазії, насолоджуватися красою звучання мови, відчувати її стрункість і ритм – все це повинно бути дозволено і визнано на заняттях. Мета вчителя – сприяти цьому, якщо він хоче домогтися від учня творчого самовираження в письмовій формі.

Також не варто забувати про допомогу учням у вигляді прикладів, уточнень та формальних інструкцій до виконання конкретного творчого завдання, особливо на моменті включення технології креативного письма в процес навчання, щоб виключити можливі ускладнення у виконанні учнями творчих завдань.

Сучасний спосіб життя, при якому комунікація все частіше здійснюється за допомогою електронних видів зв'язку, навчання письму як виду мовленнєвої діяльності на занятті з іноземної мови набуває особливої значущості.

При цьому, важливо з педагогічного боку впливати на розвиток критичного, вимогливого ставлення учнів до своєї мови, неквапливість і вдумливість при виборі словесного формулювання, прагнення аналізувати і покращувати свій текст.

На нашу думку, вчитель повинен довести учню, що культура писемного мовлення полягає не в легкості і швидкості, а в умінні ретельно і цілеспрямовано працювати над текстом, створюючи найкраще вираження думки.

Запропоновані вправи можуть бути не стільки засобом навчання, які даються паралельно з усним або письмовим викладом матеріалу, скільки ключем до вирішення практичних завдань, вони активізують не тільки пізнавальну, а й розумову діяльність учнів, тим самим мотивуючи учня, роблячи його успішним. Однак, для систематизації роботи по формуванню письмового висловлювання необхідний методично правильно підібраний комплекс вправ, використання і поєднання нетрадиційних і традиційних форм організації навчальної діяльності, безперервність і послідовність у викладі матеріалу.

Важливо, щоб учні усвідомили реальну можливість користуватися мовою як засобом спілкування та часто використовували у своєму навчанні вправи з креативного письма. Для цього існує потреба в більш ширшому дослідженні можливостей даної технології навчання методистами, відповідно, до розширення комплексу вправ для ЗЗСО.

У роботі ми дослідити роль писемного мовлення у сучасній методиці викладання англійської мови та звернулися до креативного письма як до окремого важливого напрямку розвитку писемного мовлення. У практичній частині ми розглянули технологію використання креативного письма на уроках англійської мови та розробити спеціальні вправи з креативного письма для учнів 5-9 класів ЗЗСО.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вербицкая М.В, Махмурян К.С, Симкин В.М. Методические рекомендации по некоторым аспектам совершенствования преподавания английского языка. ФИПИ. Москва, 2014. 134-178 с.
2. Ельконин Д. Б. Развитие усной и письменной речи учеников. Москва: 2012. 121-140 с.
3. Заболотська О.О. Виховання індивідуальності майбутніх учителів у професійній підготовці. Педагогічні науки: Зб. наук. пр. Вип. XXXXVII. Херсон: ХДУ, 2008. 277-283 с.
4. Заболотська О.О. Концепція формування індивідуальності майбутнього вчителя-словесника у професійній підготовці. Педагогічні науки: Зб. наук. пр. Вип. XXXXVI. Херсон: ХДУ, 2008. 221-229 с.
5. Зуброва О.А. Аналіз сучасного стану формування ПРОФЕСІЙНИХ особистісних якості майбутніх учителів-філологів. Педагогічні науки: Зб.наук.пр. Херсон: Вид-во ХДУ, 2008. Вип .. 47. 154-158 с.
6. Зуброва О.А. Педагогічні умови формування ПРОФЕСІЙНИХ особистісних якості майбутніх учителів-філологів. Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки». Черкаси: Вид-во ЧНУ, 2008. Вип .. 125. 46-49 с.
7. Каменський О.І. Основи інтенсифікації навчання іноземних мов: Лекційно-практичний курс для студентів другого курсу денної, заочної форм навчання та екстернату спеціальності "Англійська мова та література". Сімферополь: ТНУ 2010
8. Кокс М. Словник письменників і їх творів. Оксфорд: Видавництво Оксфордського університету: Еверетт, Нік 2005 14-17 с.

9. Кузнецова А.С. Використання засобів ІКТ в самостійній роботі учнів 5 класів при навчанні писемного мовлення на іноземній мові. Педагогічна освіта 2012. 12-17 с.
10. Кузьмина Л.Г. New challenges in writing: Пособие по развитию культуры письменной речи. Москва: «Еврошкола», 1998. 14 с.
11. Макарова, К. В. Духовный фактор в деятельности и творческих способностях: Монография. К. В. Макарова. 2-е изд., Доповн. Москва: Прометей, 2012. 188 с.
12. Мільруд Р.П., Максимова І.Р. Культура як зміст навчання, об'єкт тестування і характеристика навчальної діяльності. Мова і культура. 2012. № 1 (17). 109-119 с.
13. Мільруд, Р. П. Методика навчання іншомовної письмової мови. Р. П. Мільруд. ІМШ. 1997. № 2. 5-7 с.
14. Опойкова, О. Н. Навчання написання аргументованого есе. О. Н. Опойкова. ІМШ. 2009. № 6. 30-32 с.
15. Принципи обучения иностранным языкам: уч. пособие / под ред. Е. И. Пассова, Е. С. Кузнецовой. Воронеж: НОУ «Интерлингва», 2002. 40 с.
16. Соловова О.М. «Методика обучения иностранным языкам» Просвящение. Москва: 2002.
17. Филатов В.М. Методика обучения иностранным языкам в начальной и средней общеобразовательной школе. Ростов: 2013. 34-48 с.
18. Шатилов С.Ф. Методика обучения иностранным языкам в средней школе: уч. пособие. Москва: Просвящение 2009. 34-56 с.
19. Щукин О. М. Методика преподавания русского языка как иностранного / под ред. А.Н. Щукина. М. : 2010. 125-145 с.
20. Singh, V. S. Determinants of substance abuse in a population of children and adolescents involved with the child welfare system. International Journal of Mental Health and Addiction. Vol. 9. № 4. P. : 2011. 382-399 с.